

Vetëvendosje ponownie wygrywa wybory parlamentarne w Kosowie

Konrad Pawłowski *

W dniu 14 lutego 2021 r. w Republice Kosowa odbyły się kolejne już – trzecie na przestrzeni ostatnich pięciu lat – przedterminowe wybory parlamentarne. Zwycięzcą wyborów okazała się opozycyjna partia polityczna Ruch „Samostanowienie!” (Lëvizja VETËVENDOSJE!). Wynik ten oznacza, że stery władzy w państwie ponownie znajdują się w rękach partii politycznej, która wygrała wybory parlamentarne w październiku 2019 r. i po raz pierwszy w swej historii weszła na krótko w skład koalicji rządowej. Sukces wyborczy Vetëvendosje pokazuje, że decyzja Zgromadzenia z marca 2020 r. o uchwaleniu wotum nieufności dla „pierwszego” rządu premiera Albina Kurtiego, wieloletniego lidera Vetëvendosje, została negatywnie oceniona przez obywateli Kosowa.

Kryzys polityczny w cieniu pandemii COVID-19. Do przedterminowych wyborów powszechnych w Kosowie doprowadził przeciągający się wewnętrzny kryzys polityczny. Większość kosowskich Albańczyków negatywnie oceniała decyzję Zgromadzenia, które 25 marca 2020 r. zdecydowało o wotum nieufności dla koalicyjnego rządu Ruchu „Samostanowienie!” (Lëvizja VETËVENDOSJE!) i Demokratycznej Ligi Kosowa (Lidhja Demokratike e Kosovës, LDK). Upadek rządu po zaledwie 51 dniach urzędowania, zainicjowany przez wchodzącą w skład koalicji LDK, zirytował znaczną część kosowskiego społeczeństwa. W szybkiej dymisji rządu widziano kolejny już przejaw braku dojrzałości kosowskich elit politycznych,

niezdolnych do porozumienia nawet w sytuacji wybuchu pandemii COVID-19. Wskazywano także, że obalenie rządu Kurtiego stanowi konsekwencję zakulisowych ustaleń przywódców politycznych, od lat dominujących na kosowskiej scenie politycznej.

Możliwość przeprowadzenia przedterminowych wyborów parlamentarnych przybliżyła ustąpienie z urzędu 5 listopada 2020 r. prezydenta Kosowa Hashima Thaçiego, spowodowane [jego oskarżeniem] w procesie sądowym przed Specjalną Izbą Sądową Kosowa. Sytuacja ta oznaczała, że nowy prezydent powinien zostać wybrany przez Zgromadzenie w okresie sześciu miesięcy. Brak konsensusu między partiami albańskimi odnośnie do osoby kandydata na urząd prezydenta powodował jednak, że coraz bardziej realna stawała się perspektywa przedterminowych wyborów parlamentarnych.

O konieczności organizacji wyborów powszechnych przesądził Trybunał Konstytucyjny. W wyroku z 21 grudnia 2020 r. stwierdził bowiem, że decyzja Zgromadzenia z 3 czerwca 2020 r. o powołaniu rządu premiera Avdullaha Hotiego (LDK) nie uzyskała zapisanej w konstytucji minimalnej wielkości poparcia ze strony deputowanych, ponieważ za powołaniem rządu zagłosowała wówczas osoba nieposiadająca ważnego mandatu poselskiego. Orzeczenie to oznaczało, że w Kosowie w ciągu 40 dni odbędą się przedterminowe wybory parlamentarne.

Zapowiedziane na 14 lutego 2021 r. głosowanie poprzedziła krótka kampania wyborcza (3-12 lutego), której skalę i intensywność poważnie ograniczyły obowiązujące obostrzenia pandemiczne.

Wyniki wyborów parlamentarnych. W dniu 4 marca 2021 r. Centralna Komisja Wyborcza Kosowa ogłosiła ostateczne wyniki wyborów. Pokazują one, że w głosowaniu zdecydowane zwycięstwo odniósł Ruch „Samostanowienie!” (Lëvizja VETËVENDOSJE!), który uzyskał niemal 50% poparcia [było dobrze, uzyskał niemal 50-procentowe poparcie] (zob. tab. 1). Frekwencja wyborcza wyniosła 47,08% i była ona największa od czasu wyborów parlamentarnych z 2004 r. (49,52%).

Tab. 1. Wyniki wyborów powszechnych do Zgromadzenia Kosowa z dnia 14 lutego 2021 r. – uzyskany % głosów oraz liczba mandatów poselskich

Vetëvendosje	PDK	LDK	AAK	SL	Partie reprezentujące mniejszości nieserbkie
49,9%	16,9%	12,6%	7,07%	5,06%	3,78%
58	19	15	8	10	10

Źródło: Komisioni Qendror i Zgjedhjeve, *QZ-ja shpalli rezultatet përfundimtare të zgjedhjeve të 14 shkurtit*, 4.03.2021, <https://www.kqz-ks.org/lajmet/kqz-ja-shpalli-rezultatet-perfundimtare-te-zgjedhjeve-te-14-shkurtit/>

Nie ulega wątpliwości, że wynik głosowania to wielki sukces Vetëvendosje. Partia ta uzyskała rekordową w historii kosowskiego parlamentaryzmu liczbę 438,334 głosów. Oznacza to również, że w ciągu półtora roku partia A. Kurtiego podwoiła posiadane poparcie polityczne (w wyborach powszechnych z 2019 r. na Vetëvendosje zagłosowało 221,001 osób).

Wyniki te uznać można za wotum nieufności wobec pozostałych albańskich partii politycznych, od lat sprawujących władzę w Kosowie. Pokazują one bowiem, że Demokratyczna Partia Kosowa (Partia Demokratike e Kosovës, PDK), Demokratyczna Liga Kosowa (Lidhja Demokratike e Kosovës, LDK) i Sojusz dla Przyszłości Kosowa (Aleanca për Ardhmërinë e Kosovës, AAK) otrzymały razem mniejsze poparcie niż lista Vetëvendosje.

Rezultaty wyborów prowadzą do wniosku o klęsce wyborczej LDK. Partia ta uzyskała bowiem najgorszy wynik w swej historii, odnotowując dodatkowo szybki i spektakularny spadek poparcia politycznego na przestrzeni zaledwie kilkunastu miesięcy (w wyborach z 2019 r. na LDK oddało głos 206,516 osób, zaś w 2021 r. 110,978 głosujących). Spadek ten oznacza zapewne, że obywatele Kosowa negatywnie ocenili zaangażowanie LDK w obalenie rządu premiera Kurtiego w marcu 2020 r.

Do 120-osobowego Zgromadzenia wejdą także posłowie reprezentujący mniejszości narodowe i etniczne Kosowa. Obsadzą oni łącznie 20 mandatów poselskich

(konstytucja Kosowa gwarantuje 10 miejsc dla przedstawicieli kosowskich Serbów, a kolejne 10 dla przedstawicieli innych mniejszości). Reprezentantem ludności serbskiej w nowym Zgromadzeniu (i przyszłym rządzie Kosowa) będzie Lista Serbska (Srpska lista, SL), największa partia polityczna reprezentująca kosowskich Serbów na szczeblu organów centralnych i samorządowych Kosowa, otwarcie promowana i wspierana przez władze Serbii.

Wnioski. Kolejne już zwycięstwo wyborcze Vetëvendosje oraz zapowiadane objęcie teki premiera Kosowa przez Albina Kurtiego oznacza zmianę polityczną, która jeszcze kilka lat temu wydawała się niemożliwa¹.

Sukces wyborczy Vetëvendosje nie jest jednak zaskakujący czy przypadkowy. Rosnące na przestrzeni lat poparcie społeczne dla tego ugrupowania potwierdzały wyniki kolejnych wyborów parlamentarnych². Poparcie to powodowało, że Vetëvendosje – powstała w 2005 r. pozaparlamentarna (pozasystemowa), radykalna partia protestu – stopniowo włączało się w funkcjonowanie systemu politycznego, stając się jedną z najważniejszych sił politycznych w Kosowie.

Silny mandat wyborczy dla ugrupowania A. Kurtiego pokazuje, że obywatele Kosowa pozostają zmęczeni sporami na kosowskiej scenie politycznej oraz brakiem wymiernych sukcesów kolejnych rządów w rozwiązywaniu szeregu problemów wewnętrznych i międzynarodowych Kosowa. Skalę zwycięstwa wyborczego Vetëvendosje w istocie uznać można za głos obywatelskiego sprzeciwu wobec działań politycznego establishmentu oraz swoiste wotum nieufności dla głównych

---

¹Zdecydowana retoryka i manifestacje polityczne Vetëvendosje (*vide* agresywne demonstracje uliczne oraz przerywanie sesji Zgromadzenia wskutek rozpylenia gazu łzawiącego) niejednokrotnie budziły kontrowersje i raziły część kosowskich Albańczyków. Prowadziły także do kierowanych pod adresem ugrupowania oskarżeń o populizm, radykalizm, lewicowy anarchizm oraz ignorowanie rzeczywistości międzynarodowej. Konsternację przedstawicieli społeczności międzynarodowej pogłębiały dodatkowo retoryczne i symboliczne odwołania Vetëvendosje do idei panalbańskich i nacjonalistycznych.

²W wyborach parlamentarnych z 2017 r. Vetëvendosje uzyskało drugi wynik wyborczy (27,49% głosów), ale z uwagi na niską zdolność koalicyjną partia ta ponownie znalazła się w opozycji. W wyborach powszechnych z 2019 r. – po raz pierwszy w historii ugrupowania – Vetëvendosje zdobyło największe poparcie społeczne (26,27% głosów) i weszło w skład koalicji rządowej, na której czele stanął premier A. Kurti.

(„tradycyjnych”) albańskich partii politycznych – przede wszystkim PDK i LDK – dominujących na kosowskiej scenie politycznej od zakończenia wojny³.

Poparcie polityczne dla Vetëvendosje pokazuje także, że kosowscy Albańczycy opowiadają się za modernizacją i wzmocnieniem instytucji państwa, demokratyzacją stosunków politycznych i społecznych oraz poprawą sytuacji ekonomicznej, zapowiadany przez A. Kurtiego i innych polityków Vetëvendosje.

Zwycięstwo Vetëvendosje wpisuje się także w zmianę generacyjną, zachodzącą w Kosowie. Na partię tę głos oddało bowiem wielu młodych wyborców, którzy urodzili się lub dorastali w okresie powojennym. Wyborcy ci, pozbawieni doświadczeń epoki komunizmu i lat 90-tych, kierowali się w swych wyborach politycznych innymi kryteriami niż starsze pokolenia kosowskich Albańczyków⁴. Wyniki wyborów pokazują wreszcie, że na przestrzeni lat partia A. Kurtiego poszerzyła swoją bazę społeczną, stając się coraz bardziej partią miejskiej inteligencji, świadomej szeregu problemów i niedoskonałości kosowskiej państwowości.

*Dr hab. Konrad Pawłowski - Katedra Stosunków Międzynarodowych INoPiA UMCS

---

³Kosowscy Albańczycy zwykle zgadzają się, że historyczni już przywódcy LDK, PDK i AAK wnieśli wymierny wkład w uzyskanie niepodległości. Przynajmniej część obywateli uważa jednak, że czas liderów politycznych z lat 90-tych po prostu już minął, a władzę w Kosowie powinny sprawować osoby bardziej kompetentne, dające gwarancję na uruchomienie rozwoju państwa.

⁴Krytykę i irytację młodych wyborców budzi stagnacja polityczna (tj. „zawłaszczenie” instytucji państwa przez wpływowe kosowskie elity polityczne i biznesowe), słabość organów Republiki Kosowa w zakresie implementacji deklarowanych standardów praworządności i demokracji oraz obiektywnie zła sytuacja ekonomiczna (niski standard życia i bezrobocie).